

Данюк І. Р.,
магістрантка

*Навчально-наукового Інституту права
імені князя Володимира Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом*

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Туризм – це економічний феномен початку ХХІ століття, який офіційно визнано найбільш провідним та динамічним сектором світової економіки за показниками розвитку та має вагомий соціально-економічний та культурний вплив на розвиток країн світу, і Україна не є виключенням. Водночас туристична галузь є специфічним та достатньо складним об'єктом державного управління, що потребує особливих механізмів правового регулювання та державної підтримки.

Державна підтримка суб'єктів господарської (підприємницької) діяльності стала об'єктом досліджень таких вітчизняних та зарубіжних вчених-юристів, як: Н. Голубевої, Д. Задихайло, В. Лебідя, Н.О. Можаровської, Л. Нескородженої, Д. Слинько, О. Харитоновой та ін. Окреми аспекти особливостей правового регулювання державної підтримки сфери туризму досліджувалися у наукових розробках В. Братюка, М. Мальської, Н. Опанасюк, Я. Петруненка та інших вчених.

Сьогодні одним із дієвих засобів регулювання господарської діяльності суб'єктів підприємництва виступає надання їм державної підтримки з метою забезпечення реального та цілеспрямованого сприяння зміцненню та розвитку найбільш пріоритетних секторів економіки, що, у свою чергу, здійснює опосередкований вплив на стабільність та ефективність національної економіки, а також забезпечує підвищення обсягів бюджетних надходжень тощо.

У сучасній науковій літературі інститут державної підтримки суб'єктів господарювання (англ. *governmental support of business entities*) розглядається багатьма науковцями на мультидисциплінарному рівні. На думку Д. Задихайла, державна підтримка підприємництва – це засіб регулювання національної економіки, який виступає у ролі важливого чинника активізації суб'єктів господарської діяльності в умовах побудови ринкової економіки, сприяючи зростанню кількості суб'єктів малого та середнього підприємництва та поступовому вдосконаленню галузевої структури підприємництва [3, с. 84–85].

У науковій доктрині поняття «державна підтримка» розглядається у широкому та вузькому розумінні. Так, у широкому розумінні державна підтримка є здійсненням цілеспрямованого впливу держави на конкретно визначену галузь національного господарства задля сприяння діяльності в ній суб'єктів господарювання, прийняття задля цього спеціальної законодавчої бази, а також удосконалення системи органів, які забезпечують здійснення державного регулювання розвитку даної галузі [5, с. 73]. У вузькому розумінні «державна підтримка» є господарсько-правовим засобом регулювання економіки, який характеризується наданням суб'єктам господарювання сукупності економічних, організаційних та правових засобів підтримки через певну інфраструктуру на різних етапах їх підприємницької діяльності у різних сферах народного господарства [2, с. 211].

Звертаючись до аналізу положень чинного законодавства України, слід констатувати, що вітчизняний законодавець розрізняє поняття «державна підтримка» та «державна допомога».

Відповідно до положень ст. 16 «Дотації та інші засоби державної підтримки суб'єктів господарювання» Господарського кодексу України (далі – ГК України) державою може надаватися підтримка у формі субсидій, дотацій та грантів, компенсацій, податкових пільг та доплат, відстрочення та/або розстрочення сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, надання інших видів допомоги, водночас у ст. 26 «Державна допомога суб'єктам господарювання» ГК України регламентується встановлення правових засад щодо проведення моніторингу державної допомоги господарюючим суб'єктам та здійснення контролю за допустимістю такої допомоги для конкуренції [1]. При цьому чіткого визначення цим двом правовим категоріям законодавцем не надається.

Положеннями ст. 262 Угоди про асоціацію України з ЄС встановлюються принципи формування державної політики надання підтримки суб'єктам господарської діяльності в умовах конкуренції. Так, з метою імплементації у вітчизняне законодавство яких було прийнято Закон України від 01 липня 2014 р. № 1555-VII «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон України № 1555-VII), яким встановлюються правові засади проведення моніторингу державної підтримки господарюючим суб'єктам, здійснення контролю за допустимістю її надання для конкуренції тощо [4]. Однак у даному законодавчому акті відсутнє визначення поняття «державна підтримка суб'єктів господарювання», натомість у п. 1 ст. 1 Закону України № 1555-VII встановлює таку правову категорію як «державна допомога суб'єктам господарювання», визначаючи її як підтримку у будь-якій формі суб'єктів господарської (підприємницької) діяльності за рахунок

ресурсів держави або місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, формуючи низку переваг для виробництва окремих видів продукції або провадження окремих різновидів господарської діяльності [4].

Розглядаючи питання видів (форм) державної підтримки туристичної діяльності в Україні як окремого різновиду господарської діяльності, варто звернутися до положень ст. 4 Закону України № 1555-VII, де встановлено вичерпний перелік видів державної підтримки господарюючим суб'єктам та регламентовано, що реалізація державної допомоги може здійснюватися у формі: 1) надання субсидій та грантів; 2) дотацій; 3) надання податкових пільг (відстрочка/розстрочка сплати податків /зборів та/або інших обов'язкових платежів); 4) здійснення списання боргових зобов'язань, у тому числі заборгованості за надання державних послуг, списання штрафних санкцій, компенсації збитків суб'єктам підприємництва; 5) надання гарантів та пільгового кредитування, обслуговування кредитів за пільговими тарифами; 6) зменшення фінансових зобов'язань суб'єктів господарської діяльності перед фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування; 7) пряме або опосередковане надання суб'єктам підприємництва товарів/послуг за цінами, нижчими ніж на ринку, або придбання товарів/послуг суб'єктів підприємництва за цінами, вищими за ринкові; 8) збільшення державної частки у статутному капіталі суб'єктів господарської діяльності [4].

Антимонопольним комітетом України 05 жовтня 2017 р. було схвалено Роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної підтримки № 35-рр/дд, в якому закріплюється сукупність умов, за яких державна підтримка вважається державною допомогою, а також умов, за яких вищенаведені форми державної допомогою підлягають практичній реалізації, а саме: 1) надання підтримки суб'єкту господарської (підприємницької) діяльності; 2) здійснення державної підтримки за рахунок ресурсів держави або місцевої влади; 3) надання державної підтримки сприяє створенню переваг для виробництва окремих видів товарів/послуг або провадження окремих видів господарської діяльності; 4) надання державної підтримки спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції [5].

Крім того, у зазначеному Роз'ясненні № 35-рр/дд від 05 жовтня 2017 р. Антимонопольний комітет вказує на невичерпність форм реалізації державної допомоги суб'єктам підприємництва, доповнюючи визначений у ст. 4 Закону України № 1555-VII перелік форм наступними:

1) наданням комунального майна суб'єктам господарювання у безоплатне користування;

2) списання безнадійної дебіторської заборгованості з орендної плати /неустойки /пені /невідшкодованих витрат на вчинення виконавчих написів нотаріуса за оренду об'єктів комунальної власності;

3) надання цільової фінансової підтримки суб'єктам господарювання, спрямованої на виконання статутної діяльності; тощо [5].

Проте, з огляду на те, що статтею 8 Закону України № 1555-VII не передбачено повноважень Антимонопольного комітету України стосовно доповнення визначеного ст. 4 переліку форм державної допомоги господарюючим суб'єктам, у тому числі суб'єктам, що провадять свою діяльність у сфері туризму, вважаємо, що таке доповнення є неправомірним та не відповідає нормам чинного законодавства України, а сам перелік є вичерпним.

Таким чином, узагальнюючи вищенаведені наукові та законодавчі підходи до визначення поняття «державна підтримка» та «державна допомога», видається можливим сформулювати дефініцію поняттю «державна підтримка суб'єктів господарювання у сфері туризму»: це врегульована нормами чинного законодавства діяльність уповноважених органів державної влади, що полягає у здійсненні розробки та практичної реалізації цільових програм або наданні в індивідуальному порядку фінансової підтримки конкретно визначеному суб'єкту господарювання туристичного сектору за рахунок коштів державного бюджету у будь-якій формі.

Основними видами державної підтримки суб'єктів туристичної діяльності є: надання субсидій та грантів; дотації; надання податкових пільг; здійснення списання боргових зобов'язань; надання гарантів та пільгового кредитування тощо.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19–20, № 21–22. Ст. 144.
2. Господарський кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. Є. О Харитонова, О. І. Харитонової, Н. Ю. Голубевої; 10-е вид., перероб. та доп. Київ : Правова єдність, 2016. 744 с.
3. Задохайло Д.В., Пашков В.М. Господарське право України : підручник. Харків : Право, 2018. 710 с.
4. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01 липня 2014 р. № 1555-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 34. Ст. 1173.
5. Роз'яснення з питань застосування законодавства у сфері державної допомоги від 05 жовтня 2017 р. № 35-pp/дд / Антимонопольний

комітет України. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=137546&schema=main> (дата звернення: 20.10.2022).

6. Сінгуцький О.В. Державна підтримка туризму в Україні: перешкоди та передумови розвитку. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління*. 2019. Том 30(69). № 6. С. 71–76.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-268-8-16>

Дідківська В. В.,

студентка II курсу ОС «Магістр»

Інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСНОВИ ЗАРУБІЖНОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ JOINT VENTURE

У процесі глобалізації важливим засобом мінімізації ризиків, зниження витрат та покращення ефективності господарської діяльності за рахунок збільшення обсягу виробництва та територіального охоплення є спільна господарська діяльність, однією із форм якої в зарубіжних країнах є «joint venture», тобто спільні підприємства.

Свроінтеграційний курс України, а також створення міжнародних спільних підприємств зумовлюють необхідність у дослідженні іноземного досвіду регулювання даного інституту.

Відповідно до юридичного словника Wex «joint venture» – це об'єднання двох або більше сторін, які прагнуть розвитку одного підприємства чи проекту з метою отримання прибутку, розділяючи ризики, пов'язані з його розвитком [1].

Рональд Чарльз Вульф у своєму дослідженні вказує, що «joint venture» може тлумачитися як певна форма ведення бізнесу однією стороною в певній юрисдикції, іноземній чи національній, через стабільну, постійну юридичну особу з іншою стороною на термін, зазвичай безстроковий, з економічною незалежністю та законною комерційною метою [2].

Таким чином, можна констатувати, що joint venture є різновидом спільної діяльності та виокремити наступні ознаки: (1) це форма підприємницької діяльності; (2) характеризується наявністю мети, що об'єднує двох і більше осіб; (3) діяльність здійснюється через юридичну(-і) особу(-іб), що належить(-ать) учасникам; (4) характеризується об'єднанням внесків у формі коштів, ресурсів,